

Վերջապահ ամբաստանության հետևանքով և իսկ

մարդիկ էք, ասում է Նոր-Նախիջևան-
ցիներին:

Դուք սուրբ խաչի հողերն էլ յափը-
տակել էք ու չէք ուզում վերագործ-
նել: Դարձուցէ՛ք:

Իսկ ինչ որ վերադարձվում է քաղա-
քական հողերին, դուք նախ և առաջ
8—10 հազար դեմեառնին կտրեցէ՛ք
սուրբ խաչ վանքին իրեն հասցեցէ՛ք,
ու յետոյ մնացեալ ինչ կ'ուզէ՛ք, ան-
արբէ՛ք:

Ձեզմէ շատերը խոստանան է, չեն ու-
զում հողերը դարձնուցնել տալ... Կնո-
ւմ ճատնանք, զոնե լուցէ՛ք, եթէ չէ՛ք
հասկանում:

Այս Լազարանիների չինած խոստո-
ւել— որը շուկայի մէջ չինուած էր յո-
գուտ աղքատաց, դուք քանդեցէ՛ք ու
խառնութեան չինելով (նրա նիւթերը)
եկամուտները քաղաքին սեղանակա-
ցուցէ՛ք: Բայց դուք ասում էք, «600—
700 ա. չափ կը տանք խո աղքատաց
հողարարութեանը. այդ էլ նրա տեղը
թող լինի»:

Ի՞նչ կ'ուզէք է մի մարդից խել-
նրա կայքը և յետոյ անել, որ կը տամ
խո խառնութեան մի բան դրա տեղը:

Այս ինչ որ այժմ մենք վաճառութեան
անում ենք, վաղը մեզից յետոյ ուրիշ
ներք անելու չեն Այս ինչ կարճատե-
սութիւն է արածներս:

Չրկենք, զրկենք հայ հասարակութիւ-
նը մեր կանաչութեանը:

Վասնից հայ հասարակութեան պատ-
կանելի ժառանգութեանը, ամեն բա-
նեղը, և նայենք մեր այժմեան խառնու-
տիկ կեանքը յայտնաբերենք, —
խառնութիւնը ապագայ սերունդի բարօրու-
թեան հիմքը. անս մեր ընկալքը:

Ուտենք, խմենք, հաւաքենք, կուտենք,
չարաբուծենք և ասլերով քէփ անենք...
Պէտք է մեռնենք... Ով դայ, ով չը
գայ, մեզմէ յետոյ ինչ կ'ուզին, թող
անեն:

Լուսովիկոս 15-երորդը և տիկին Պօմ-
պուրը տեսնել խո, «Ե՛հ, մեղինք յետոյ
ճեղգու քնի ջրեղեղու Մենք էլ այդպէս»:

Յ. Պապանյան:

ԹԱՐԳՈՅ ԽՄԲԱԳԻՐ

Ձեր արտառական լուսարի № 15-
ում «Չայնազի» կեղծ ստորագրու-
մը:

Կուտեցաւ թագաւորի որդեգրութիւնը:
հաւ թռուցք:

Ապագայից հիշելն մի սեղան որի
վերայ կար մեղրած կարպէ և լաւաճիկ:
Թագաւորը սուրբ պատմելից քաջից և
խաչաձե հրեց սեղանին և խաչկողոր
հետ երեք անգամ այդ սեղանի առաջ
ծնարարութիւն անելուց յետոյ սուրբ
ձեռքն առաւ և մի ակնթարթում թռու-
ցեց այն հաւի գլուխը, որ աղապիւրից
մինը բռնած կանգնել էր պատարասի
թագաւորի օրինակին հետեւելին բոլոր
նրա թիկնապաշտ երիտասարդները—ա-
ղապիւրը: Վերջապէս օրորողութիւնը
վերջացաւ և Աւօյի հարսանիքը, ամենը
գնացին իրանց աները, իսկ փեսան իւր
ընկերներով մտաւ տուն օրսի մտերը ու
տեղու:

ԻՎ

Անցաւ 15 տարի: Այսպիսով, բայէք
մեռնի, սպանաց, անի, սե լինէր այն օ-
րը որ ինձ նշանեցին Աւօյի հետ. էս
կեանք է, էս սպորտս է, որ ես անում
եմ, պատկաճում օրից ոչ մի օրուրախու-
թեան ժողով չ'երեցեալ իմ երեսնի սե-
օրի, դառն վշտեր, անխիղճ տանջա-
քներ, նախանձ, տանելութիւն... անս իմ
մասն ու բաժինը, ամեն օրուս կեանքիս
մէջ, սրանից անել էլ չեմ կարող հաւ-
քելու... Սա թէ ինչպէս բողբոջում էր
անբաղղ կազմելը, որ 15 տարի չարու-
նակ տանջուելով Աւօյի ձեռքն, դառն
էր կոտորէ: Ձեր սիրում Աւօյին, չէր

թեամբ մի նամակ տպուեցաւ, որի
մէջ «Չայնազի» ստորագրութեան
տակ թագաւոր պարտնը քննադատում
է այն երգերը, որոնք մինչև այժմ
տպուած են «Աղբիւր» ամսագրի մէջ:

Պ. Չայնազի ինչ և առաջ իր
սրախ ուրախութիւնն է յայտնում
որ «Չէր ամառքէնք մէջ էլ հրապար-
ւած է» (միմայն «Աղբիւր» ամսագրի-
րին և հրատարակում երբեմն երգեր
և արտադրան ձայնագրութեամբ և ոչ
թէ ուրիշները) մեր երգերը չայնազի-
րաւելեմք և ընդհանրացնումք խորհրդ-
եան մէջ: Բայց յետոյ ցաւօք սրախ
յայտնում է մի նորութիւն!!! որպէս
թէ մեր դրականական ասպարիզում
լոյս են ընկել պանագրան թերուս և
համբակ մարդիկ որոնցից ամենքով
անուան համար, ոմանք էլ իբրեւ թէ
մի մի գործող հերոսներ, իրենց յո-
ւր գրուածքներով, մեր «Չայնազի»
լուսը կրկնակութիւն սրախն զգուսնը
պատճառում, և՛ ընթերցողներին էլ
մտերիցնում:

Պ. «Չայնազի» կարծի-
քով, ամեն ոք, որ փոքր էր քեզից—
Թեան ունի չայնազիութեան արեւոտի-
մէն մի բանի երգեր արտադրում է: Կամ
թէ ոչ մի բանի երգումը ոչ ոք թէ
ոչ ոք չայնազիութիւն է: Կամ թէ
երեւոյ և ունի թէ էլ լուսն էլ չէ: Կամ
էմ մեր աղապիւրէ քանդութեան մէջ:
Այս ուսուցիկ խօսքերով մեր պ.
«Չայնազի» ընթերցողներին աչքե-
րին թող փռում իր աղիտութիւնը
ճառակէ և շանք անում ինքն իրեն
ցայէ և տալիս մի մասնագէտ քանքա-
րաւոր երաժիշտի և մի մի և նոյն
ժամանակ, երեւի համեմատութիւնից
ստիպում: «Չայնազի» ստորագրու-
թեան տակն է թագուած և ի դուր
տեղը քանքարաթագուց լինում:

Պատուական «Աղբիւր» մէջ հը-
րատարակուած գրեթէ բոլոր երգե-
րը պ. «Չայնազի» համարում էր րո-
ւորովին սխալներով լեքը: որ ցուե-
նաքան էր այն օրիորդի հետ օրին 15
տարի առաջ օրիւրում էր, բայց ծնողա-
կան անդրութիւնը և կամայականութիւ-
նը թիւնաւորեց այդ սրբազան սէրը:
Աւօն ոչ մի րոպէ չէր մոռնում իւր
նախկին սիրուածու: Բայց այդ սիրու-
հին բաղդի բերմամբ անելի լաւ երիտա-
սարդի հանդիպելով, իսպառ մոռացել
էր Աւօյին և իւրերովին ջնջել իւր սրբ-
տից նրա հետ ունեցած սիրահարական
օրերն ու խոտովածները:

Աւօն մի օր մտաւ բարով տակով իւր
հարկաններին, ձին հեծաւ և հեռացաւ
գիւղից, ասելով թէ գնում է եւ առ-
նելու:

V

Այն գիշեր էր, Ա. գիւղը խորին լուս-
թեան մէջ ննջում էր: Հարկոյնում կու-
տակված էին դաժանատեւիկ սե սե ամ-
պերի քուսներ, որոնք երբեմն երբեմն
արձակում էին կատաղի դողոցներ,
զարձաբերկ կայմակներ: Այս ժամանակ
մի ձիաւոր մօտեցաւ գիւղի մարազնե-
րին, ձիուց վեր եկաւ, կապեց ջարդ-
ված և սոված կենդանին մարազի մէջ,
խոտ գրեց առաջ, ջիւղը կապեց անից
և ինքը դուրս եկաւ մարազից, ուղղվե-
ցաւ դէպի գիւղը: Օտարականի չար ըր-
պատակին չտու լաւ նպատակում էր խա-
ւար զիշերը. նա կուգ էր կուգ գնում էր
պատերի տակով, խուզ փողոցներով, չա-
շատ անգամ անբան անասունի նման
չորս թափանի էր գնում, երբեմն օձի

եմ երբ մտածում էմ թէ ի՞նչպէս
դանազան թերուսներ և համբակ
մարդիկ սկստով նախադասութիւն-
ներով իրենք իրենց խոհուն մտա-
ծող: Ծանր մի մի փրկութիւն էմ ձե-
ւացնում: Պ. «Չայնազի» նախ և
առաջ «Չայնազի» ժողովրդական
երգը ոչ թէ «Աղբիւր» անցելալ
տարուսայ № 10-ի մէջն է գետն ու
ած, այլ նրա 7-րդ յուլիս ամսա-
տետրի մէջն է գետն ու ած, երկրորդ
և ոչ թէ երգի ձևաւորն դրօշմի
եմ: Երաժշտութեան ղեկարար քանդակ-
ագիտութեան այլ գրեւէ միայն
չայնազից ղարաւոր քանդակագի-
տան, իսկ «Աղբիւր» խմբագրութիւ-
նը չը գիտեմ տպարանական սխալ-
մուլքն էր, թէ մոռացմամբ ապագ-
րուել էր երաժշտ. Ղ. ք. Տէր-Յով-
սէփեանի օրից մի քանի օր յետոյ
անմիջապէս մի նամակ ուղղեցի «Աղ-
բիւր» խմբագրութեան տան տէր
բարեկ. տէր-Սարգիս քաջ. ձեռքով,
որի մէջ խնդրեւէի, որ «Աղբիւր»
խմբագրութիւնը ուղղէ «Երաժշտու-
թեան» և Տէր քաւերը, բայց մինչև
այսօրս այդ սխալը մնաց իբրեւ սխալ
և ես այդ ժամանակ քաղաքիցս քա-
ցալայ լինելով չը կարողացայ ստու-
գել թէ արդե՞ք նամակն հասել էր
խմբագրութեան թէ ոչ: Եթէ ոչ պ.
«Չայնազի» գիտնար այս բանի
խտելութիւնը կարճեմ իմ վարձու-
քիս վրայ իսկի չէր զարմանալ, և
ինձ մի երգ ձայնագրելու համար
պարծենկոտ չէր համարի: Թող պ.
«Չայնազի» պարծենկոտութիւնը և
անսահման ցուցամոլութիւնը մի ու-
րիշ տէր-Տօր մօտ փնտռէ:

Ի վերջ ամենայնիւ պ. «Չայնազի»
լաւ իմացքը, որ ես ձեռագրեմ իմ
այսուհետև ոչ վիճարանութեան
յանկութիւն և ոչ էլ ժամանակու-
նիմ: Աւօյի եթէ ձեր ուղեղ ազ-
գանունով մի նկատողութիւն գրէք

իմ ձայնագրած «Չայնազի» ձայն
ծաղիկի երգի վերաբերութեամբ մի-
այն այն ժամանակ ևս կը պատաս-
խանեմ ձեզ, իսկ եթէ էլ չը ջախա-
ղիր» կեղծ ստորագրութեամբ գրէք,
խորին արհամարանքով հանդերձ ընդ
միշտ ստիպուած կը լինիմ լուրս:

Ղազարոս քանդակագիտաց.
1 մարտի 1885 թ.

Լա

ԲԱՆԱԿԱՆ

Տանկինի Փրանսիական զօրքերի
հրամանատարի վերջին հեռագրից ե-
րեւում է, որ Փրանսիացիք մեծ յա-
ջողութիւն ունին պատերազմում
չինաց դէմ շարունակ յաղթութիւնք
հաւանական է, որ վերջապէս հա-
մոզեն Չինաստանի կառավարութեան
ձանաչելու Փրանսիական պատերազ-
մական ուժի գերազանցութիւնն և
թողնելով յամառութիւնը, հետե-
ւելու լրջմտութեան և վերջ գնե-
լու անելի և զնախարար պատե-
րազմին, որ օրքան և երկար տևի,
այնքան աւելի զնա պիտի պատճա-
ռէ: Այդ պատերազմին, որոյ առթիւ
Չինաստանի ծովազորները պաշարման
վիճակի մէջ են դրած, զնապարք է
և երազացիներին մանաւանդ անդ-
իայնների վաճառականութեան, որ
բաւական նշանաւոր է չինաց նուա-
հանգիստներում, ուստի և անհետ-
րին է, որ երկարատև պատերազմին
առթիւ չը տայ և նոյնա միջամտու-
թեան: Փրանսիացի կողմից, որ ար-
դէն բոլորովին տիրել են բոլոր ճան-
կինին և բուն Չինաստանի սահմա-
նի վերայ ամուր զիջք են բռնել
մեծ զիջողութիւնք անհարկն են
քանի որ պատերազմը պատուոյ խըն-
դիր է դարձած և հաւանական է, որ
Փրանսիական կառավարութիւնն ոչ
մի միջոց չե խնայի իւր կշիռն ու

նապարծով հասաւ մարազը, հեծաւ ձին
և անյայտացաւ: Եղեռնագործ օտարա-
կանը Աւօն էր: Արաւոտեան կայանի
արագութեամբ գիւղի մէջ լուր տարած-
վեցաւ թէ Աստուծոյ հարսը—Կազգիւ-
ը ինքը իրան կախել առաստաղից և
խեղդուել է:

Ինքը կազգիւ կրկնում էին ցա-
ւակցարար ամենքն էլ 15 տարի Աւօյի
ձեռնի հազար ու մի դառն տանջաք-
ներ քաղաւոյց յետոյ, վերջն էլ դու քե-
զի խեղդեցի և այնպէս ազատուցիւր
նրա ճանկերից:

Աւօն 10 օրից յետոյ մի լուծ կը ա-
ռաջն արած մտաւ գիւղ և որպէս թէ
նոր լուց կազգիւյի մաշը: Ի հարկէ նա
կեղծ տիրութիւն ցայց տուց, և իւր
խորագրաւ արտասուքով կամենում էր
հաւատացնել ժողովրդին իւր կեղծ ցա-
ւակցութիւնը և ծածկել ներքին ուրա-
խութիւնը:

Աւօն ազատուցի կազգիւյից, բայց
նրա ծրագրերը դեռ չը վերջացաւ. նա
մտածում էր մի ուրիշ եղեռնագործու-
թեան վրայ. նա մտածում էր սպանել
իւր նախկին սիրուած մարդուն և յետոյ
ամուսնանալ նրա հետ, բայց տարաբա-
ղաբար իւր նախկին սիրուածն երբէք
չէր սիրում իրան և իւր ուզարկած սի-
րահարական լուրերին միշտ բացասական
պատասխան էր տալիս:

(Կը շարունակվի.)

